

BORGERLIGHETEN LIGGER SVAREN NÄRMEST

MIKAEL PETERSON

De fyra gamla regeringspartierna har i en trovärdig regeringsförklaring betydligt större chans att nå närmare problemens kärna vad gäller företagande och arbetslöshet än vad s, v och mp någonsin förmår.

Enligt en Temoundersökning som publicerades i Dagens Nyheter i oktober är centerpartisternas vanligaste "andrahandsparti" moderaterna. Socialdemokraternas vanligaste andrahandsparti är däremot vänsterpartiet. Centern har – om dess företrädare agerar rätt – möjlighet att hämta en hel del röster från kristdemokraterna.

De tättuggande opinionsundersökningarna skulle kunna ligga till grund för ett tydligt taktiskt agerande. Och visst gör de det, men inte till så stor del.

Efter att ha studerat socialdemokraternas partiprogram från 1990 och dess kompletteringar 1993 och 1996 har jag funnit att centerideologin står långt ifrån den socialdemokratiska ideologin.

MIKAEL PETERSON är 1:e vice ordförande för stockholmscentern. Han var tidigare ordförande i Centerns Högskoleförbund.

I ovanstående programtexter står inget om vikten av företagsamhet. Inget om vad de privata företagen betytt för Sveriges välstånd. Då företag nämns är det i sammanhanget hur bra det är med statliga och kommunala företag. På något ställe poängteras att även folkrörelseägda, producentkooperativa och konsumentkooperativa företag är bra, men endast utifrån aspekten att det kollektiva ägandet kan öka på bekostnad av det privata.

"Kapitalismen har bevisat sin oförmåga att ta hänsyn till kommande generationers behov av oförstörd natur och bevarande av ekologisk balans", är ett direkt citat. För att ta ett Stockholmsexempel så tycker väl socialdemokraterna att Dennispaketet är ett under av hänsyn till kommande generationer vad gäller miljö och skatter.

En mörk människosyn har tydliggjorts bland annat i friskoledebatten hos en del socialdemokrater.

Miljö tillhör en av de absolut vikti-

gaste frågorna för livskvalitet, välbefinnande och överlevnad. För centerväljarna ett axiom. Kunskaperna kring miljöfrågorna har ökat enormt sedan FN:s Stockholmskonferens 1972. Via FN:s Rio de Janeirokonferens 1992 blev det tydligt att lösningarna inte går att finna enbart ovanifrån och tryckas nedåt. Underifrånperspektivet blev det centrala i Agenda 21 dokumentet. Mångfald och engagemang är centrala begrepp även i miljökomplexet.

Kretsloppstänkande

Genom fyrtiuregeringens och ytterst miljöminister Olof Johanssons försorg kom en kretsloppsproposition till. I denna angavs bland annat ekonomiska styrmedel, miljökrav vid offentliga upphandlingar och producentansvar som viktiga miljöpolitiska instrument. Kretsloppsdelegationen fick ansvaret att utveckla idéer för producentansvar i ett antal branscher. Idag tillämpar åtskilliga företag just kretsloppsbegreppet i marknads-

föringsssyfte och tjänar pengar på miljöarbetet.

Sedan det socialdemokratiska maktutskottet har det inte funnits något strategiskt arbete inom miljöpolitiken. Bra med regeringen är att den lyfter fram goda miljöexempel. Men när den hotar med lagstiftning så sker det ofta utan att dess företrädare ens själva kan förklara hur lagstiftningen skall utformas. Exempelvis kan nämnas att bankerna hotas med lagstiftning om de inte tar sitt miljöansvar. När sedan regeringens tjänstemän har försökt utreda hur detta ska gå till har de gått ut till bankerna och frågat – hur skall vi göra? Och självklart är det just bankerna som kan sin verksamhet bäst. Men att ständigt hota utan att ha något reellt att komma med undergräver förtroendet.

Både politik och marknad

"I dag sker mycket av miljöarbetet utanför politikens kontroll och sfär", stod det i inbjudan till en miljödebatt arrangerad av en av Sveriges mest etablerade miljötidningar. "Många av företagens miljöåtgärder sker som ett resultat av förändringar på marknaden och ändrat konsumentbeteende eller i direkt dialog mellan näringsliv och miljöförhållande", fastslog tidningen. Den tänkvärda rubriken för debatten, där Anna Lindh, Birger Schlaug, Gunnar Hökmark och jag själv deltog, var "Behövs miljöpolitikerna?".

En god miljöutveckling kräver i framtiden både politik och mark-

nadsinitiativ. Inte antingen eller. Men om både köpande och säljande krafter, starkt påverkade av miljöförhållanden, agerar för ständigt miljöförbättrande åtgärder har det en kraft i sig som vida överstiger lagstiftning inom många miljöområden.

I Göran Perssons regeringsdeklaration i mars 1996 anges som en av fyra prioriterade punkter att "miljön skall bli en tydlig och långsiktig prioritering". Hedervärt. Men i regeringens budget skärs miljödepartementets anslag ned med 15 procent till år 1999, och Naturvårdsverket ska bantas med 25 procent på två år.

Om man har strategier för agerandet inom miljöområdet är dessa åtgärder acceptabla. Det är till och med nödvändigt med omstrukturering. Miljöutvecklingen har förändrats och staten behöver analysera och precisera hur den vill ha det. (De mest framsynta företagen hanterar miljöfrågan som strategisk.) Detta fordrar i sin tur att politikerna har formulerat en strategi. Trots regeringsdeklarationens stolta ord – senare kompletterade med begreppet "mönsterland" från Göran Perssons sida – är tvivlen mot regeringens förmåga tilltagande.

Det finns en uppenbar risk när den socialdemokratiska statsministern säger att han skall investera 50 miljarder per år för att förbättra miljön och hyfsa arbetslöshetsstatistiken. Syftet är lovvärt, men metoden känns igen. Den har inte lyckats tidigare.

Ett av centerens mål med samarbetet med regeringen är att kärnkraftsavsvecklingen verkligen skall bli av. Men vad har hänt hittills? Göran Persson sade i sin regeringsdeklaration i mars 1996 att "Ett nytt energisystem skall utvecklas. Avvecklingen av kärnkraften bör inledas under mandatperioden och därefter fortsätta i jämn takt. Den skall ske på ett sådant sätt att den elintensiva industrins konkurrensläge inte äventyras. Energikommissionens betänkande och remissvaren på detta inbjuds samtliga riksdagspartier till överläggningar om."

Det är det mest handfasta som deklarerats från regeringen i skrivande stund. En bred uppgörelse skall träffas och detta skall ske innan valrörelsen.

Framflyttade positioner

I slutet av februari detta år presenterade jag och LRFs tidigare ordförande Bo Dockered en rapport med titeln *Sverige behöver fler små och medelstora företag*. Vi krävde att positionerna skulle flyttas fram betydligt. Journalisten och författaren Björn Elmbrant analyserade s/c-samarbetet i den socialdemokratiska idétidningen Arena. Han ställde frågan om socialdemokraterna verkligen skulle ha rivit upp sin traditionella kurs och förordat sänkta arbetsgivaravgifter, och om centerstämman i Växjö denna sommar verkligen skulle ha blivit någon klang-och-jubel-föreställning, utan mitt och Dockered's utspel.

Sänkningen av arbetsgivaravgifterna får inte bli det sista som händer i företagervänlig riktning. Fler och växande företag är helt nödvändigt för att få bukt med arbetslösheten. I Bo Dockeredes och min rapport skriver vi att "en av de viktigaste orsakerna till bristen på småföretagande i Sverige är den negativa attityden till företagandet som rätt och råder". Det handlar verkligen om attitydförändring och det är inte gjort i brådsket. Fler och långsiktiga åtgärder krävs med tydlighet och övertygelse.

Vi skrev också att "bristen på småföretagande och entreprenöranda däremot kan bromsa miljöns utveckling genom att goda idéer på miljöns område aldrig omsätts i handling och företagande". Just därför måste Göran Perssons "stimulanspaket" kritiskt granskas.

Jobben, jobben och jobben...

I valrörelsen hävdade Mona Sahlin att de viktigaste valfrågorna för socialdemokraterna var "jobben, jobben och jobben". I nästa valrörelse kommer det också att handla om jobben. Att starta företag måste bli enklare och attraktivare och vara förenat med ett socialt grundskydd. Enklare regler för att anställa, lägre skatt på arbete och höjd skatt på miljöförstörande verksamhet är en modell för att styra mot miljövänligare företagande och sysselsättning. Att regler efterföljs, inom respektive område, är nödvändigt för

trovärdigheten.

I ett läge som präglas av osäkerhet och obeslutsamhet från statens sida har många valt att teckna egna privata försäkringar. Människor i alla inkomstklasser har frivilligt valt att avstå konsumtionsutrymme för att i stället säkra ålderdomen. Vid låg inkomst innebär detta en relativt stor uppoffring. För centerns del var frivilligt pensionssparande ett bärande inslag i partiets linje i folkomröstningen 1957. Göran Persson råder folk att spara mindre. De borde använda pengarna för ett bättre liv nu, har han antytt. Persson behöver inte oro sig själv då han efter sex år som statsråd är garanterad livslång pension. Men att lura vanliga medborgare är allvarligt. Dessutom är det viktigt för företagsamheten att det finns svenskt kapital att tillgå.

Självklart frestar ett regeringssamarbete på. Med flera partier ökar risken för slitningar. Ett samarbete måste bygga på att de olika parterna respekterar varandra. Men viktigt är också att omgivningen tror på samarbetet. Marknaden och inte minst väljarna måste tro att det kan hålla långsiktigt.

Egna lösningar

Människors initiativförmåga tar sig i ökande grad andra än politiska uttryck. Tillsammans med familj, vänner och bekanta skapas egna lösningar. Till de politiska företrädarna har tilltron sällan varit mindre. Men politiska beslut krävs.

Därför behövs politiker. Men då måste de också åtnjuta allmänhetens förtroende. Det är på detta förtroende demokratin vilar.

Ett kinesiskt ordspråk säger: "Ge någon en fisk och han blir mätt för dagen. Ge ett metspö och han blir mätt hela livet". Detta är visdomsord även för Sverige och för politiska partier som vill skapa en nation som till stor del bygger nya och enklare system och som sätter människan i centrum.

”

Sänkningen av arbetsgivaravgifterna får inte bli det sista som händer i företagervänlig riktning. Fler och växande företag är helt nödvändigt för att få bukt med arbetslösheten.

”

Alternativet till det pågående s-c-samarbetet hade varit ett vänster-samarbete. Konsekvensen av ett s-v-samarbete hade tydliggjorts med en räntenivå som talat sitt förödande språk. Då jobben kommer att vara på dagordningens första punkter både i ett kort och långt perspektiv behövs långsiktiga och stabila lösningar. De fyra gamla regeringspartierna har i en trovärdig regeringsförklaring betydligt större chans att nå närmare problemens kärna vad gäller företagande och arbetslöshet än vad s, v och mp någonsin förmår.